

| Araştırma Makalesi / Research Article |

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Anlatıma Dayalı Etkinlikler Yönünden Karşılaştırılması

Comparison Of Middle School Turkish Course Books In Terms Of Narrative-Based Activities

Şahin Şimşek¹, İbrahim Fatih Demirel²

Anahtar Kelimeler

1. Dil öğretimi
2. Temel dil becerileri
3. Anlatıma yönelik etkinlikler
4. Kazanım
5. Strateji

Keywords

1. Language teaching
2. Basic language skills
3. Word narrative activities
4. Acquisition
5. Strategy

Başvuru Tarihi/Received
04.05.2020

Kabul Tarihi /Accepted
12.07.2020

Öz

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en kullanışlı vasıta. Ana dili eğitiminde dört temel beceri karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; dinleme, okuma, konuşma ve yazmadır. Okuma ve dinleme anlamaya yönelik beceriler, konuşma ve yazma ise anlatmaya yönelik becerilerdir. Ferdin toplum içinde kendini doğru ifade edebilmesi, çevresi ile sağlıklı ilişkiler kurabilmesi, sosyal ve iş hayatında başarılı olabilmesi temel dil becerilerini tam olarak kazanmakla doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple örgün eğitim kurumlarında bu becerilerin kazandırılması konusunda planlı ve programlı çalışmalar yürütülür. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile anlama ve anlatım becerileri etkinliklerle öğretilmeye başlanmıştır. Bu çalışmanın amacı; 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında okutulan 7. Sınıf Türkçe Ders kitaplarını anlatıma dayalı etkinlikler yönünden karşılaştırmaktır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde olup veriler doküman incelemesi tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler, 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki anlatma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerde; her kazanıma eşit oranda etkinlik tasarlanmadığını, bazı kazanımlara birden çok yer verilirken bazı kazanımlara yönelik hiç etkinlik olmadığını göstermektedir. Konuşma ve yazma etkinliklerinde 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen stratejilere eşit oranda yer verilmediği bazı stratejilerin birden çok kullanıldığı, bazılarına yönelik ise hiç etkinlik olmadığı da görülmüştür. Anlatma becerilerinin geliştirilmesi için programda belirtilen her kazanıma uygun etkinlikler tasarlanmalı, etkinliklerin işlenmesinde farklı stratejiler kullanılmalıdır.

Abstract

Language is the most useful means of agreement between people. There are four basic skills in mother tongue education. These; listening, reading, speaking and writing. Reading and listening are skills to understand, and speaking and writing are skills to explain. Being able to express himself correctly in society, to establish healthy relations with his environment, to be successful in social and business life is directly related to acquiring basic language skills. For this reason, planned and programmed studies are carried out in formal education institutions on the acquisition of these scholars. With the 2006 Turkish Lesson Curriculum, comprehension and expression skills started to be taught with activities. The aim of this study is to compare 7th grade Turkish textbooks taught in 2019-2020 academic year in terms of narrative activities. The study is a screening model, which is one of the qualitative research methods, and the data were obtained by document analysis technique. The data obtained in the study show that activities aimed at improving the skill of narration in 7th grade Turkish course workbooks are not designed equally to each acquisition, while some acquisitions are given more than one place, there is no activity for some achievements. While speaking and writing activities are not used equally in the 2019 Turkish Lesson Curriculum, some strategies were used more than once, while there were no activities for some. In order to develop narrative skills, activities suitable for each outcome specified in the program should be designed and different strategies should be used in the processing of the activities.

¹ Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Kastamonu, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0003-4433-0004>

² Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Kastamonu, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0002-9647-2672>

Introduction

People communicate with each other, or with the outside world, by making sense of words and symbols through the basic skills of language through listening, reading, speaking and writing activities. Individuals use these four basic language skills effectively in almost every stage of their lives. Because language is the most useful means of communication that provides agreement between people. Aksan (2007: 55) language, "is a versatile, highly developed system that enables the transfer of thoughts, feelings and desires to others by making use of the elements and rules common in terms of sound and meaning in a society." describes the form. The main purpose of language education is to bring these skills to the individual.

The order of acquiring language skills; listening, speaking, reading, writing. The indicator that the person has learned his mother tongue very well is that he can use these four basic language skills effectively. Acquisition of these four basic language skills is so important that it can affect one's entire life. Being able to communicate with people, achieving success in social life and business life are related to these skills. According to Kurudayıoğlu (2003: 288), "It is the speech that we can call the verbal communication that takes place between individuals and the individual and the society, which affects and directs the success of the people greatly in business, education and private life. The more effective, regular and open communication is, the same success is achieved. The key to successful communication is speaking well, being understandable and using voice effectively."

Understanding and telling skills have an important role in both academic and daily life. The greatest responsibility for developing these skills falls on Turkish teachers. Many methods and techniques used in the education and training process of Turkish allow these skills to be developed. With the 2006 Turkish Lesson Curriculum, comprehension and expression skills are tried to be gained through activities. Expression skills are tried to be taught by getting into the habit, which is possible with frequent application.

Method

The study is a study in the screening model, one of the qualitative research methods. In qualitative research, it is aimed to observe and make sense of non-numerical data. According to Karasar (2012: 77), screening models are research approaches aiming to describe a situation that exists in the past or still. The person or object subject to the research is tried to be defined in the same way that it exists within its own conditions.

The universe of the study consists of activities based on the narrative in Turkish secondary school textbooks. For the purpose of the research, 3 different books belonging to 7th grade were taken from the Turkish textbooks taught in the 2019-2020 academic year.

In the study, document analysis technique was used as a data collection tool. According to Ekiz (2009: 102), document analysis is done by collecting official or private records, systematically examining and evaluating them in a certain order. Expression-based activities, namely speaking and writing activities, in the 7th grade Turkish textbooks were analyzed in terms of suitability for acquisition and methods used. In the analysis of the data, content analysis was used and the obtained data were tabulated and interpreted.

Result and Discussion

In terms of speaking skill acquisitions; The 3 textbooks examined in the study were not prepared in such a way as to activate 7 gains in the curriculum equally actively. It is seen that the activities for speaking skill are not prepared equally for all 3 books and to make every achievement work. However, in the three books, the 2nd book stands in a different place, both in terms of including all the achievements and the number of activities it contains.

From the point of view of speaking strategies, it is seen that all three books studied focus on the strategy of 'guided speech' and 'free speech', or they never used or used 1-2 strategies.

According to the available data on the suitability of the writing activities in the studied textbooks to the gains in the curriculum; Although the achievement expressed as "T. 7. 4. 4. implements writing strategies." In terms of activating writing strategies, it is seen that the strategies of "Free writing" and "Writing from a text" are emphasized in all books.

As stated in the 2006 Turkish Curriculum, students' development in learning areas, acquiring those skills depend on achievements. Due to the differences in learning in the educational environment, it is very important for the educators to give the gains by using different methods. Since the textbooks to be taught during the education period vary from region to region, the lack of a certain standard in terms of the variety of methods used in the activities and activities suitable for the acquisition in the textbooks may create an opportunity inequality for the student. For this reason, it should be absolutely checked whether every achievement is used in the textbooks to be taught with the activities, whether different methods and techniques are used in the activities, and a standard should be sought in the books.

GİRİŞ

İnsanlar birbirleriyle yahut dış dünya ile sözcükleri ve sembolleri dilin temel becerileri olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma etkinlikleri vasıtasıyla anlamlandırarak iletişim kurarlar. Fertler hayatlarının hemen hemen her evresinde bu dört temel dil becerisini etkin bir şekilde kullanırlar. Çünkü dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en kullanışlı iletişim vasıtasıdır. Aksan, (2007: 55) dili, “düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir.” şeklinde tarif eder. Dil eğitiminin temel amacı, bu becerileri ferde kazandırmaktır.

Ana dili eğitimi ve öğretimi sürecinin en önemli iki boyutu anlama ve anlatmadır. Fert, duyu organları yoluyla edindiği bilgiyi kavramlara, nesnelere karşılık getirerek, bunlar arasındaki bağlantıyı fark edip anlamlandırarak anlama boyutunu yakalamış olur. Anladıklarını konuşma ya da yazma vasıtasıyla karşı tarafa geçirebildiği zaman anlatma becerisini de kazanmış kabul edilir.

Anlama, dinleme ve okuma becerilerini içine alır. Anlatma ise, konuşma ve yazma becerilerini kapsamaktadır. Dinleme ve okuma dil edinimi sürecinde anlama gücünü geliştiren, anlamaya yönelik becerilerdir ve alıcı dil olarak da tarif edilir. Konuşma ve yazma ise anlatma becerisini geliştiren, anlatıma yönelik becerilerdir ve verici dil olarak da bilinmektedir (Lüle Mert, 2014: 24) Konuşma becerisine sözlü anlatım/ sözel ifade, yazma becerisine de yazılı anlatım/yazılı ifade denmektedir.

Dil becerilerinin kazanılma sırası; dinleme, konuşma, okuma, yazma şeklindedir. Ferdin ana dilini çok iyi derecede öğrenmiş olduğunun göstergesi, bu dört temel dil becerisini etkin olarak kullanabilmesidir. Bu dört temel dil becerisinin edinimi ferdin tüm hayatına tesir edebilecek kadar önemlidir. İnsanlarla sağlıklı iletişim kurabilmek, sosyal hayatta ve iş hayatında başarı elde edebilmek bu becerilerle ilişkilidir. Kurudayıoğlu'na (2003: 288) göre “İnsanın başarısını, iş, eğitim ve özel hayatında büyük ölçüde etkileyen, yönlendiren faaliyet, bireyler ve birey-toplum arasında cereyan eden sözlü iletişim olarak adlandırabileceğimiz konuşmadır. İletişim ne kadar etkili, düzenli ve açık olursa aynı oranda başarı sağlanır. Başarılı iletişimin anahtarı ise güzel konuşma, anlaşılır olma ve sesi etkili kullanmadır.” Erkul'a (2004: 73) göre ise yazılı anlatım sayesinde dil en iyi şekilde kullanılmış olur. Yazmak duyguları, düşünceleri, tasarıları yazı ile anlatmaktır. Sözlü anlatım gibi yazılı anlatım da insanın kendini anlatmasının, iletişim kurmasının bir yoludur. Dili kalıcı kılan yazılı anlatımın en önemli özelliği, geniş kitlelere ve gelecek nesillere ulaşabilecek oluşudur.

Anlatma isteği insanda tabii olarak bulunan bir güdüdür. İnsan, çocukluk döneminde ağlayarak, bağırarak, el ve yüz hareketleriyle kendini anlatabiliyorken, sonradan dil becerisini kazandığında ise konuşarak ve yazarak kendini ifade eder. İnsanoğlu varlığını ortaya koymak, bilinmek, fark edilmek için bu iki anlatım biçimine de başvurma ihtiyacı hisseder (Özdemir ve Binyazar, 1998: 15).

Anlatma becerilerinin ilk sırada öğrenileni olan konuşma, Misalli Büyük Türkçe Sözlük'te (2008: 1766) “1. Konuşmak işi, tekellüm. 2. Bir kimsenin belli bir konu üzerinde dinleyicilere söz söylemesi, konferans. 3. Karşılıklı söyleşme, muhâvere, diyalog. “ şeklinde tanımlanmıştır. Sarıca ve Gündüz'e göre (1995: 217) konuşma, “düşüncelerin, görüşlerin, bilgilerin, olayların, izlenimlerin, dileklerin, önerilerin, isteklerin, duyulanların... ‘sözle’ karşı tarafa anlatılmasıdır.” Konuşma bir sözlü anlatım yoludur.

Çocuk, okula başlamadan önce konuşmayı az çok öğrenmiş olur. Ancak bu konuşma kendi yaş düzeyinin ve bulunduğu sosyal çevrenin imkânları dâhilinde edinilmiş kelime ve ifade biçimleriyle sınırlıdır. Buna ilaveten genellikle ağız özellikleri de taşımaktadır. Kendilerini az çok ifade edebiliyorlar, soru sorulduğu zaman cevap veriyorlar, şeklinde düşünüp ayrıca bir konuşma eğitimine gerek olmadığını zannetmek yanlış olacaktır. Okula başlanmasıyla birlikte, çevreden kazanılmış dil becerilerinin kazanılma süreci gelişigüzelikten kurtulmakta ve dil eğitimi-öğretimi, dilin kural ve kaidelerine uygun olarak verilmeye çalışılmakta, gerekli etkinlik ve alıştırma ile üzerinde hassasiyetle durulan bir konu olmaktadır. Okul dönemi, dilin doğru ve etkili; inceliklerinin ve güzelliğinin sistematik olarak verildiği bir dönemdir (Sever, 1993'ten akt. Doğan, 2009: 188). Her beceri gibi konuşma becerisi de eğitimle gelişmektedir.

İletişimin kalitesi açısından konuşma eğitimi üst düzeyde bir önem ihtiva etmektedir. Dinleme becerisinden sonra konuşma becerisinin kazanılması ve buna ilaveten edinilen anlatma becerilerinin ilki olması nedeniyle konuşma becerisi, temel olma niteliği taşımaktadır. Temel, sağlam oluşturulmadığı sürece diğer kazanımlar yeterli ve istenen düzeyde olamayacaktır. Bu nedenle konuşma becerisine gereken önem verilmelidir (Dağ ve Mete, 2017: 129).

Anlatma becerileri içerisinde konuşmadan daha sonra kazanılan bir diğer beceri olan yazma; duygu, düşünce, istek ve hayallerin, olay ve durumların belli bir düzene uygun olarak bazı sembollerle anlatılmasıdır. Duygu, düşünce, hayal, istek, olay ve durumların sözle ifade edilmesi yeterli olmamaktadır. İnsanlar kendilerini ifade etmek, duygu ve düşüncelerini paylaşmak, olay ve durumları birilerine haber vermek istediklerinde bazen konuşmayı, bazen yazmayı, bazen de ikisini birden yapmayı tercih

ederler. Yazmak bir ihtiyaç olmanın yanında aynı zamanda insanın içinde yaşadığı topluma olan bazı sorumlulukları neticesinde bir zorunluluktur da. Toplum içinde süregelen dinamik iletişimden uzak durmak mümkün olmadığından fert de kendini toplumda ifade edebilmek, kendine bir yer edinebilmek, kendini gösterebilmek maksadıyla anlatma gücünü kazanmaya ve geliştirmeye çalışır. Dinleme, konuşma gibi becerileri aile ortamında öğrenme imkânını bulan çocuk, okumayı ve yazmayı ise okulda öğrenir.

Yazmak; ferde düşüncesini bir noktada toplamayı, anlatmak istediği şeyleri sıralamayı, sınırlandırmayı, bir plan dâhilinde hareket etmeyi ve ortaya koyduklarını düzenlemeyi öğretir. “Güzel konuşma ve yazma insan zihninin ürettiği faaliyetlerden birkaçıdır. Yazılı anlatım yalnızca yazma kurallarını öğrenmek değildir.” (Aktaş ve Gündüz, 2001: 57-58) “Kişi amacını söz ya da yazıyla anlatabilmek için zihninde düşüncelerini belirler, düzenler, kelimeler seçer, cümleler kurar, etkili anlatım yolları arar. Bir dili kazanmış sayılmak için o dille duygu ve düşüncelerini sözlü veya yazılı olarak anlatabilmek gerekir.” (Şimşek, 1983: 379-380).

Konuşma ve yazma becerilerini kazandırmak okuma ve dinleme becerilerini kazandırmaktan daha zordur. Yükseköğretimde dahi öğrencilerin kendilerini sözle ya da yazıyla ifade ederken zorlanmaları, anlatma becerilerini geliştirmede yetersiz kalındığının bir göstergesidir. Bayram, 2009’dan akt. Temur ve Çakıroğlu’na (2010: 5) göre sözlü ve yazılı anlatımda öğrencilerin yetersiz oluşu; okuryazar olmayan çevre, sayısal derslerde başarılı olanın sözel derslerde başarılı olamayacağı gibi kanaatler, ön yargılar, yanlış örnekler, yanlış yöntemler, otoriter ve baskıcı eğitim anlayışı, gelişmelere ve yeniliklere kapalı olma, ekonomik sorunlar, Türkçe bilincinin eksikliği, ölçme ve değerlendirmede yapılan hatalar gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır.

Gerek akademik gerekse gündelik hayatta anlama ve anlatma becerileri önemli bir yere sahiptir. Bu becerilerin geliştirilmesinde en büyük sorumluluk Türkçe öğretmenlerine düşmektedir. Türkçenin eğitimi ve öğretimi sürecinde kullanılan pek çok yöntem ve teknik bu becerilerin geliştirilmesine imkân tanımaktadır. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile birlikte anlama ve anlatma becerileri etkinlikler yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır. Anlatma becerileri alışkanlık kazandırarak öğretilmeye çalışılır, bu da sık sık uygulama yaptırmakla mümkündür.

2006 Türkçe Öğretim Programı’nda yazma becerisi kazandırmada etkinlikleri farklı yöntemlerle işlemenin önemine işaret edilir: “Öğretmen, farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazmayı öğrenciler açısından zevkli hâle getirerek yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalı, öğrencilerin hangi türlerde yazmaya yetenekli olduğunu belirleyerek onları başarılı olduğu türlerde yazmaya yönlendirmelidir.” (MEB, 2006: 7) Yine 2006 Türkçe Öğretim Programı’nda konuşma ve yazma etkinliklerinde farklı yöntemler kullanılmasına dair “Her konuşma etkinliği belirli bir yöntem ve tekniğe göre yapılmalı, her etkinliğin farklı bir yöntemle yapılmasına özen gösterilmelidir.” (MEB, 2006: 21), ve “Her yazma etkinliği belirli bir yöntem ve tekniğe göre yapılmalı, her etkinliğin farklı bir yöntemle yapılmasına özen gösterilmelidir.” (MEB, 2006: 31) ifadeleri yer almaktadır. Binbaşıoğlu (1995: 46-47) eğitimci olmanın en önemli belirleyicisinin öğretmenlerin öğretim yöntemlerine olan hâkimiyeti olduğunu düşünmektedir. Bu gerçeğin öğretmen yetiştiren okulların kuruluşlarının ilk dönemlerinde dahi farkına varıldığını ve mesleki formasyon dersleri içinde öğretmen okulları programına giren ilk dersin öğretim yöntemleri dersi olduğunu belirtmektedir. Bu açıdan eğitimde yöntem / teknik bilgisinin program kazanımlarına ulaşmada çok önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

Kazanımlar içinse 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda “Kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır. Öğrencilerin öğrenme alanlarında gelişme sağlamaları, bu kazanımların edinilmesine bağlıdır.” denmektedir (MEB, 2006: 8). Bu nedenle ders kitaplarında her kazanıma yönelik etkinlik mutlaka olmalıdır

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde bir çalışmadır. Nitel araştırmalarda sayısal olmayan verilerin gözlemlenerek anlamlandırılması amaçlanır. Nitel araştırma, bir yaklaşım olarak çoğunlukla 1900’lerin ortalarına atfedilmektedir. Ancak 1900’lerin sonlarına doğru gelişim göstermiştir. Son 40 yıldır sosyal bilimlerde ve davranış bilimlerinde oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Nitel araştırma, soruları cevaplamak amacıyla veri topladığımız bir bilimdir (Creswell, 2017). Zamanla nicel araştırmaların eğitim olgularını ve olaylarını açıklamadaki yetersizlikler ve bu araştırmaların sonuçlarının eğitim alanında yeterince yönlendirici olmaması gibi sınırlılıklar nitel araştırma yöntemlerinin eğitim alanında kullanılmasına neden olmuştur. Karasar’a (2012: 77) göre tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan insan ya da nesne, kendi şartları içinde nasıl varlığını sürdürürse o şekilde tanımlanmaya çalışılır.

Araştırma Grubu, Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki anlatıma dayalı etkinlikler oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı gereği 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında okutulan Türkçe ders kitaplarından 7. Sınıfa ait 3 farklı kitap örneklem olarak alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Ekiz'e (2009: 102) göre doküman analizi resmi veya özel kayıtların toplanıp, belirli bir düzen içinde sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi ile yapılır. Yıldırım ve Şimşek'in yaptığı (2011: 187) bir başka tanımda ise doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Veriler, örneklem olarak alınan 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında okutulan Türkçe ders kitaplarından 7. Sınıfa ait MEB Yayınlarına ait 2 farklı kitap ile Özgün Yayınlarına ait olan 1 kitaptan elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki anlatıma dayalı etkinlikler yani konuşma ve yazma etkinlikleri, kazanıma uygunluk ve kullanılan yöntemler bağlamında incelenerek karşılaştırılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmış elde edilen veriler tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Her kitap için öncelikle kitapların tasarımını ve kullanım sistematikliğini anlatan giriş bölümleri incelenmiş, ardından kitaplarda yer alan konuşma ve yazma etkinlikleri tespit edilmiştir. Daha sonra bu etkinlikler, öncelikle 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan ilgili beceri alanları kazanımları ile karşılaştırılmıştır. Hangi etkinlik ile hangi kazanımın kaç defa işe koşulduğu tespit edilmiştir, ardından Tablo 1 ve Tablo 2 aracılığı ile hangi kitapta hangi kazanıma kaç defa yer verildiği, hangi kazanıma hiç yer verilmediği aktarılmıştır. Daha sonra yine konuşma ve yazma becerisi için; 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında ifade edilen konuşma stratejilerinin kullanım sıklığını tespit etmek amacıyla, daha önce belirlenmiş etkinlikler strateji kullanımı açısından değerlendirilmiş ve Tablo 3 /Tablo 4 aracılığıyla hangi kitapta hangi konuşma stratejilerinin kaç defa işe koşulduğu aktarılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Ders Kitaplarında Anlatıma Dayalı Etkinliklerde Kazanıma Uygunluk

7. Sınıf Konuşma Alanı Kazanımları

7. Sınıf Türkçe derslerinde konuşma becerisinin geliştirilmesi için 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında 7 tane kazanım belirlenmiştir. Bu kazanımlar aşağıdaki gibidir:

“1. Hazırlıklı konuşma yapar. (Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak sunu hazırlamaları sağlanır.) 2. Hazırlıksız konuşma yapar.

3. Konuşma stratejilerini uygular. (Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.)

4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. (Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.)

7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.” (MEB, 2019)

Tablo 1. Konuşma Etkinlikleri-Kazanımlar

Öğretim Programı Kazanım Numarası	1. Kitap ³		2. Kitap ⁴		3. Kitap ⁵	
	Etkinliklerde Yer Alan İlgili Kazanım Adeti	Kitapta Yer Alan Toplam Etkinlik Sayısı	Etkinliklerde Yer Alan İlgili Kazanım Adeti	Kitapta Yer Alan Toplam Etkinlik Sayısı	Etkinliklerde Yer Alan İlgili Kazanım Adeti	Kitapta Yer Alan Toplam Etkinlik Sayısı
T.7.2.1	19	32	12	32	3	12
T.7.2.2	13		19		7	
T.7.2.3	19		27		3	
T.7.2.4	-		4		2	
T.7.2.5	-		2		2	
T.7.2.6	-		4		1	
T.7.2.7	-		3		1	
Kitapta Yer Alan Toplam Kazanım Sayısı	51		71		19	

Tablo 1.'de 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında belirtilen konuşma kazanımlarına, incelenen kitaplardaki etkinliklerde ne ölçüde yer verildiği gösterilmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde **1. kitapta** her ünite içerisinde 4, toplamda ise 32 konuşma etkinliğine yer verildiği görülmektedir. Bu 32 konuşma etkinliği ile birlikte öğretim programında yer alan 7 konuşma becerisi kazanımından ilk üçü işe koşularken, 4-5-6 ve 7. kazanıma yönelik etkinliklere hiç yer verilmediği görülmüştür. Etkinliklerin çoğu "hazırlıklı konuşma yapma", "hazırlıksız konuşma yapma" üzerine inşa edilmiştir. Programda yer alan kazanımlarının yarısından fazlasına yönelik bir etkinlik barındırmayan 1. kitap için etkinlikler ile kazanımların örtüşmediği söylenebilir.

2. kitapta yine her ünite içerisinde 4, toplamda 32 konuşma etkinliğine yer verilmiştir. Bu 32 etkinlik aracılığıyla 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan konuşma becerisi kazanımlarının tamamı aktif edilmiştir. Kitapta yer alan toplam 71 kazanımın dağılımı incelendiğinde ilk üç kazanımın ağırlıkta olduğu ancak tüm kazanımlara yer verildiği görülmüştür. Öğretim programında yer alan konuşma stratejilerinin çoğunluğu etkinlikler aracılığıyla işe koşulmuştur. Bu açıdan bakıldığında etkinlikler ile kazanımların birbirini tamamlayıcı şekilde kitapta yer aldığı söylenebilir.

3. kitapta ise toplam 8 ünite içerisinde 12 konuşma etkinliği yer almaktadır. Bu sayı diğer iki kitapla karşılaştırıldığında oldukça eksik görünmektedir. 12 etkinlik aracılığıyla toplam 19 kazanım işe koşulmuştur. Bu açıdan bakıldığında da etkinlik başına düşen kazanım miktarı diğer iki kitaptan geridedir. Buna rağmen programda yer alan her kazanım en az bir defa aktif edilmiştir. Konuşma stratejilerinden güdümlü konuşma sıklıkla kullanılmıştır. Bu kitap hem içeriğinde yer alan etkinlik sayısı hem de bu etkinliklerin işe koştuğu kazanım sayısı bakımından diğer iki kitabın gerisindedir.

7. Sınıf Yazma Alanı Kazanımları

7. Sınıf Türkçe derslerinde yazma becerisinin geliştirilmesi için 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında 17 tane kazanım belirlenmiştir. Bu kazanımlar aşağıdaki gibidir:

"1. Şiir yazar.

2. Bilgilendirici metin yazar. (a. Öğrencilerin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde yazacaklarını belirleyerek bir metin taslağı oluşturmaları, düşünceleri geliştirme yollarını kullanmaları, yazılı ve çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları sağlanır. b. Öğrenciler günlük hayattan örnekler vermeye teşvik edilir.)

3. Hikâye edici metin yazar. (a. Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyerek hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinin taslağını oluşturmaları sağlanır. b. Öğrencilerin yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendiği kelimeleri kullanmaları teşvik edilir.)

4. Yazma stratejilerini uygular. (Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.)

³ Kır, T. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

⁴ Akgül, A. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

⁵ Erkal, H. ve Erkal, M. (2019) Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf, Ankara: Özgün Yayınları.

5. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.
6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.
7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.
8. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.
9. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.
10. Formları yönergelerine uygun doldurur.
11. Kısa metinler yazar. (Haber metni ve/veya anı yazmaya teşvik edilir.)
12. Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.
13. Ek fiili işlevlerine uygun olarak kullanır.
14. Araştırmalarının sonuçlarını yazılı olarak sunar.(a. Öğrencilerin taslak hazırlamaları, taslaklarında giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer vermeleri sağlanır. b. Kaynak gösterme hakkında bilgi verilir.)
15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. (Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.)
16. Yazdıklarını düzenler. (a. Anlama dayalı anlatım bozuklukları bakımından yazdıklarını gözden geçirmesi ve düzeltmesi sağlanır. b. Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.)
17. Yazdıklarını paylaşır. (Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medya ortamlarında paylaşmaya, şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir.)” (MEB, 2019)

Tablo 2. Yazma Etkinlikleri- Kazanımlar

Öğretim Programı Kazanım Numarası	1. Kitap ⁶		2. Kitap ⁷		3. Kitap ⁸	
	Etkinliklerde Yer Alan İlgili Kazanım Adeti	Kitapta Yer Alan Toplam Etkinlik Sayısı	Etkinliklerde Yer Alan İlgili Kazanım Adeti	Kitapta Yer Alan Toplam Etkinlik Sayısı	Etkinliklerde Yer Alan İlgili Kazanım Adeti	Kitapta Yer Alan Toplam Etkinlik Sayısı
T.7.4.1	4	32	3	32	3	29
T.7.4.2	1		8			
T.7.4.3	-		3			
T.7.4.4	22		19			
T.7.4.5	-		1			
T.7.4.6	-		1			
T.7.4.7	1		3			
T.7.4.8	3		1			
T.7.4.9	-		2			
T.7.4.10	-		3			
T.7.4.11	3		2			
T.7.4.12	15		2			
T.7.4.13	-		1			
T.7.4.14	2		3			
T.7.4.15	1		1			
T.7.4.16	2		8			
T.7.4.17	2		1			
Kitapta Yer Alan Toplam Kazanım Sayısı	60		62		57	

⁶ Kır, T. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

⁷ Akgül, A. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

⁸ Erkal, H. ve Erkal, M. (2019) Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf, Ankara: Özgün Yayınları.

Tablo 2.'de 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında belirtilen yazma kazanımlarına, incelenen kitaplardaki etkinliklerde ne ölçüde yer verildiği gösterilmiştir. Tablodaki verilere bakıldığında 8 üniteden oluşan **1. kitapta** her ünite içerisinde 4, toplamda 32 yazma etkinliği olduğu görülmektedir. Bu 32 etkinlik ile programda yer alan 17 kazanımın 11'i aktif edilmiştir. Toplam 6 kazanımla ilgili hiçbir etkinlik ise kitapta yer almamıştır. Kitapta yer alan 60 kazanımın 15 ini 'Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.' ve 22'sini ise 'Yazma stratejilerini uygular.' oluşturmaktadır. Programda yer alan 17 kazanımın 11 tanesine yer verilen kitapla ilgili, etkinliklerin kazanımlara hizmet etmesi açısından bir eksiklikten söz edilebilir.

8 ünite ve her ünite içerisinde 4, toplamda ise 32 yazma etkinliği barındıran **2. kitapta** toplam 62 kazanım vardır. Öğretim programında yer alan tüm kazanımlarla ilgili en az bir etkinlik kitapta yer almıştır. Diğer iki kitaba göre en fazla kazanım içeren ve bu kazanımların en dengeli şekilde dağıldığı kitap budur. Etkinliklerin geneli programda yer alan kazanımlarla uyumludur.

3. kitapta ise 8 ünite içerisinde toplam 29 yazma etkinliği vardır. Bu sayı diğer iki kitaba göre daha azdır. Programda yer alan toplam 17 kazanımın 5 tanesine yönelik hiçbir etkinlik kitapta yer almazken kitapta yer alan toplam kazanım sayısı 57 olmuştur. Kitap, öğretim programında yer alan tüm kazanımlara yönelik etkinlikler barındırmadığı için etkinliklerin kazanımlara uygunluğu noktasında bir eksiklik taşıdığından bahsedilebilir.

Tablo 3. Konuşma Etkinliklerinde Kullanılan Stratejiler

Konuşma Stratejileri	1. Kitap ⁹	2. Kitap ¹⁰	3. Kitap ¹¹
Güdümlü Konuşma	13	7	3
Katılımlı Konuşma	2	6	4
Yaratıcı Konuşma	-	1	-
Empati Kurma	-	-	-
Tartışma	-	5	1
Eleştirel Konuşma	1	-	-
Kelime ve Kavram Havuzunda Seçerek Konuşma	2	-	-
Serbest Konuşma	14	16	4
Kullanılan Konuşma Stratejisi Toplamı	32	35	12

Ders Kitaplarında Anlatıma Dayalı Etkinliklerde Kullanılan Stratejiler

Konuşma Etkinliklerinde Kullanılan Stratejiler

7. Sınıf konuşma etkinliklerinde kullanılması gereken stratejiler, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın 7. Sınıf, konuşma alanı, 3 numaralı "Konuşma stratejilerini uygular." kazanımından hemen sonra belirtilmiştir. Bunlar; "Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi..." dir (MEB, 2019).

Tablo 3.'te 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarının konuşma etkinliklerinde, konuşma stratejilerine yer verme durumları gösterilmiştir. Tabloya bakıldığında konuşma etkinliklerinde kullanılması muhtemel tüm konuşma stratejilerine yer veren bir kitap bulunmadığı görülmektedir. Örneğin programda, T. 7. 2. 3 kazanım numarasıyla 'Konuşma stratejilerini uygular. Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.' şeklinde açıklanan kazanımda yer alan 'empati kurma' stratejisini hiçbir kitap kullanmamıştır.

⁹ Kır, T. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

¹⁰ Akgül, A. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

¹¹ Erkal, H. ve Erkal, M. (2019) Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf, Ankara: Özgün Yayınları.

1. kitap ve **2. kitapta** toplam 5 konuşma stratejisi yer alırken **3. kitapta** 4 strateji yer almıştır. 2. Kitabın, içeriğinde yer alan etkinliklerde toplam 35 konuşma stratejisi kullanılırken, 1. kitapta bu sayı 32'ye; 3. kitapta ise 12'ye düşmektedir. Yine bu stratejilerin dağılımı incelendiğinde homojen bir yapıdan uzak oldukları ve belirli stratejilere (serbest konuşma, güdümlü konuşma gibi) yoğunlaştıkları görülmektedir.

Yazma Etkinliklerinde Kullanılan Stratejiler

7. Sınıf yazma etkinliklerinde kullanılması gereken stratejiler, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın 7. Sınıf, yazma alanı, 4 numaralı "Yazma stratejilerini uygular." kazanımından hemen sonra belirtilmiştir. Bunlar; "Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duylardan hareketle yazma gibi..." dir (MEB, 2019).

Tablo 4. Yazma Etkinliklerinde Kullanılan Stratejiler

Yazma Stratejileri	1. Kitap ¹²	2. Kitap ¹³	3. Kitap ¹⁴
Not Alarak Yazma	-	1	-
Özet Çıkarma	-	2	-
Serbest Yazma	14	16	11
Kontrollü Yazma	-	-	-
Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma	1	6	3
Bir Metinden Hareketle Yazma	8	5	4
Duyulardan Hareketle Yazma	2	2	7
Metni Tamamlama	6	1	1
Yaratıcı Yazma	1	-	-
Tahminde Bulunma	-	-	1
Eleştirel Yazma	-	-	1
Kullanılan Konuşma Stratejisi Toplamı	31	33	28

Tablo 4.'te 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarının yazma etkinliklerinde, yazma stratejilerine yer verme durumları gösterilmiştir. Yazma stratejisi açısından kitaplar incelendiğinde yine kullanılması muhtemel ve programda, T. 7. 4. 4 kazanım numarasıyla verilen "Yazma stratejilerini uygular. Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duylardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır." şeklinde ifade edilen stratejilerden tümüne yer veren bir kitap olmadığı görülmektedir.

2. kitap ve **3. kitapta** toplam 7 konuşma stratejisi işe koşulmuşken bu sayı **1. kitapta** 6'dır. Kitapların muhtevasında yer alan etkinlikler aracılığıyla kullandıkları toplam strateji sayıları ise 2. kitapta 33, 1. kitapta 31, 3. kitapta ise 28'dir. Ancak bu strateji kullanımları programda ilgili kazanımda da yer alan stratejiler ile paralellik göstermemektedir. Örneğin 'kontrollü yazma' hiçbir kitapta yer almazken 'not alarak yazma' ve 'özet çıkarma' sadece 2. kitapta toplam 3 etkinlikle yer almaktadır. Dolayısıyla bu stratejilerden uzak hazırlanan etkinlikler öğrenciye kazandırılacak muhakeme ve yeterlilikler noktasında problem teşkil edebilir.

Yine incelenen her üç kitapta da 'serbest yazma' stratejisinin kitapta kullanılan toplam yazma stratejilerinin yarısından fazlasına tekabül ettiği görülmektedir. Bu da strateji kullanımının homojen bir yapıda olmadığına bir başka göstergesi olarak kabul edilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Pek çok araştırmada ifade edildiği gibi dil öğrenmenin temel gereksesi iletişim becerisini geliştirebilmektir. İletişimin temelinde sözlü iletişim ve dolayısıyla konuşma becerisi olduğu düşünülürse öğretim programında yer alan kazanımların ve stratejilerin doğru ve sağlıklı bir eğitim-öğretim süreci yürütmedeki görevleri yadsınamaz. Başat ders materyali olarak kullanılan

¹² Kır, T. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

¹³ Akgül, A. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

¹⁴ Erkal, H. ve Erkal, M. (2019) Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf, Ankara: Özgün Yayınları.

Türkçe ders kitaplarının içeriğinin ve içerikte yer alan etkinliklerin öğretim programındaki kazanımlara hizmet edecek şekilde tasarlanması beklenmektedir.

Konuşma becerisi kazanımları açısından; çalışmada incelenen 3 ders kitabı da öğretim programında yer alan 7 kazanımı eşit oranda aktif edecek şekilde hazırlanmamıştır. 3 kitapta da öğretim programında yer alan ilk 3 kazanım olan "7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.", "7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar." ve "7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular." kazanımlarına ağırlıkla yer verildiği görülmüştür. Bu üç kazanımın kitaplarda yer alan toplam kazanım sayısı içindeki oranları ise; 1. kitapta: %100, 2. kitapta: %80,55, 3. kitapta: %68,42 şeklinde hesaplanmıştır. Bu durum konuşma becerisi kazanımlarının 3 kitap için de eşit ve her kazanımı işe koşacak biçimde hazırlanmadığını ortaya koymaktadır. Ancak üç kitap içerisinde hem tüm kazanımlara yer vermesi hem de barındırdığı etkinlik sayısı bakımından 2. kitap daha kullanışlı, şeklinde yorumlanmıştır.

Konuşma stratejileri açısından bakıldığında ise, incelenen her üç kitabın da 'Güdümlü konuşma' ve 'Serbest konuşma' stratejisine yoğunlaştıkları, diğer stratejileri ise ya hiç kullanmadıkları ya da 1-2 defa kullandıkları görülmektedir. Bu iki stratejinin kitapta kullanılan toplam konuşma stratejilerine oranı şu şekildedir; 1. kitap: %84,375, 2. kitap: %65,7, 3. kitap: %58,33. İncelenen üç kitap içerisinde 35 etkinlik ve toplam 6 strateji kullanımı ile 2. kitap, diğer kitaplara göre, strateji kullanımı açısından istatistiki veri olarak daha kullanışlı, şeklinde yorumlanmıştır.

İncelenen ders kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinin öğretim programında yer alan kazanımlara uygunluğu hususunda elde edilen verilere göre; " T. 7. 4. 4. Yazma stratejilerini uygular." şeklinde ifade edilen kazanıma tüm kitaplarda ağırlık verilmiş olmasına rağmen 2. kitap diğer kitaplara göre daha başarılı / kullanışlı şeklinde yorumlanabilir. Bu kanaate delil olarak programda yer alan tüm kazanımlara uygun bir etkinlik barındırması ve etkinliklerin kazanımlara hizmet etme oranlarının diğer kitaplara göre daha homojen şekilde dağılmış olması gösterilebilir.

Yazma stratejilerinin aktif edilmesi açısından bakıldığında ise 'Serbest yazma' ve 'Bir metinden hareketle yazma' stratejilerine tüm kitaplarda ağırlık verildiği görülmektedir. Şöyle ki bu iki stratejinin, kitaplarda kullanılan toplam yazma stratejilerine oranları; 1. kitapta: %71, 2. kitapta: %63, 3. kitapta: %53 şeklindedir. Bu durum programda " T. 7. 4. 4. Yazma stratejilerini uygular. Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır." şeklinde ifade edilen kazanıma göre kullanılması muhtemel pek çok yazma stratejisine ya hiç yer verilmemesi ya da çok az yer verildiği şeklinde yorumlanmış ve üç kitap için de olumsuz bir özellik olarak görülmüştür.

2006 Türkçe Öğretim Programı'nda da belirtildiği gibi öğrencilerin öğrenme alanlarında gelişme göstermeleri ve o becerileri edinmeleri, kazanımlara bağlıdır. Eğitim ortamındaki öğrenme farklarından dolayı eğitimcilerin kazanımları farklı yöntemler kullanarak vermeleri de çok önemlidir. Eğitim-öğretim dönemlerinde okutulacak ders kitapları bölgeden bölgeye değişiklik gösterdiğinden ötürü ders kitaplarındaki kazanıma uygun etkinlik ve etkinliklerde kullanılan yöntem çeşitliliği açılarından kitapların belirli bir standartta olmaması öğrenci açısından bir fırsat eşitsizliği yaratabilir. Bu nedenle okutulacak ders kitaplarında her kazanımın etkinliklerle işe koşulup koşulmadığına, etkinliklerde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılıp kullanılmadığına mutlaka bakılmalı, kitaplarda bir standart aranmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akgül, A. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Aksan, D. (2007). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: TDK Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2001). Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Binbaşıoğlu, C. (1995). Okullarda Öğretim Sorunları. Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Creswell, J. C. (2017). Nitel Araştırmalar İçin 30 Temel Beceri. Hasan Özcan (Çev). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dağ, M. ve Mete, F. (2017). İlköğretim 5 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Yazma ve Konuşma Becerilerinde Söz Varlığı Kullanımının Başarı Puanlarıyla İlişkisinin İncelenmesi, Karaelmas Journal of Educational Sciences 5, p.126-137.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Örnekleri, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Kış, 7(1), 185-204.
- Ekiz, D. (2009), Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Genişletilmiş 2.Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erkal, H. ve Erkal, M. (2019) Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf, Ankara: Özgün Yayınları.
- Erkul, R. (2004). Cümle ve Metin Bilgisi, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kır, T. ve diğerleri. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler, TÜBAR-XIII-/ Bahar.

-
- Lüle Mert, E. (2014) Türkçenin eğitimi ve öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi sürecinde kullanılacak etkinlik örnekleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 23-48.
- MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi 6, 7, 8. Sınıflar Öğretim Programı, Ankara.
- MEB (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), Ankara.
- Misalli Büyük Türkçe Sözlük (Gözden geçirilmiş 3. Baskı), İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Özdemir, E. ve Binyazar, A. (1998). Yazma Öğretimi Yazma Sanatı. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Sarıca, S. ve Gündüz, M. (1995). Güzel Konuşma Yazma, İstanbul: Fil Yayınevi.
- Şimşek, R. (1983). Çağdaş Eğitimde Ana Dilinin Yeri, Türk Dili, Dil Öğretimi Özel Sayısı.
- Temur, T., Çakıroğlu, A. (2010). Etkinliklerle Yazılı ve Sözlü Anlatım, Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.